

ЗАСЕДАНИЕ В Управителния съвет на ССБ

На 22.02. 2007 г. се проведе поредното заседание на Управителния съвет на Съюза на слепите в България. Както обикновено в този период на годината и този път заседанието беше посветено предимно на приемане на отчетите за работата през миналата година на различни съюзни структурни звена и на подготовка на предстоящото заседание на Общото събрание на пълномощниците.

След като прие програмата за собствената си дейност през настоящата година Управителният съвет пристъпи към разглеждане на отчетите. Членовете на УС обсъдиха информация за изпълнението на инвестиционен проект за модернизация на филтърното производство. Проектът се реализира в предприятието в София, срокът му е двегодишен и изтича през ноември. Към предоставената информация въпроси постави председателят на Контролния съвет г-н Маньо Алексиев. Той запитва дали закупената със средствата от проекта машина вече е в експлоатация, обучени ли са за работа с нея съответните специалисти, има ли данни за това какво е произведено на нея и как върви реализацията на произведената продукция. Също така дали ще трябва да се правят и допълнителни разходи за достигане на набелязаните в проекта резултати. □

На неговите въпроси отговориха г-н Васил Долапчиев и г-жа Нина Нейкова. Долапчиев припомни, че още когато членовете на Управителния съвет са вземали решението за стартиране на този проект те са били наясно, че не е възможно да се закупи цялата комплектация на машината. Закупени са само тези валове, за които имаме сигурност, че ще осигурят производството на най-търсените на пазара филтри. От тук нататък в зависимост от конюнктурата на пазара ще се купуват или не други валове. Днес вече е ясно, че чувствително нараства търсенето на торбички за прахосмукачки, за чието производство ще трябва да се закупят допълнително необходимите валове.

Нина Нейкова поясни, че машината не е самостоятелна единица. Чрез нея ние допълваме сега съществуващата номенклатура на произвежданите филтри. От началото на реализацията на проекта е в ход усвояване на свързаните с тази машина нови технологични изисквания. Специалистите в предприятието в общи линии вече са усвоили новата технология. За работа с машината са обучени двама работника. Търси се да се назначи техник, който да бъде ангажиран изключително с нейната поддръжка и настройки. Машината вече е в експлоатация и е изпълнена една поръчка за специални филтри за японската болница в София - "Токуда". Очаква се следващата поръчка. Макар и за сега малки, но вече има първите поръчки от Сърбия и Румъния, което дава надежда, че можем да излезем и на чуждестранни пазари.

За сравнение произведената в цеха продукция за януари миналата година възлиза на 11 000 лв. А за януари тази година нейният обем е за 31 000 лв. Това не значи, че цялата тази продукция е произведена на новата машина, но самото наличие на такава техника стимулира клиентите да се обръщат към нашето предприятие.

Определено може да се каже, че инвестицията се е доказала като напълно целесъобразна. От тук нататък трябва да се правят анализи какво още трябва да се купува и разбира се какво ще можем да си позволим да закупим.

Проектът трябва да завърши през ноември. Към този момент трябва вече да е усвоено производството и на така наречените бактерицидни филтри, т.е. филтри, които не само да улавят бактериите, но и да ги умъртвяват посредством напояването им със специални химикали.

Положително е и това, че в свързаното с внедряването на новата машина производство могат да работят и хора с увредено зрение. След приемането на тази информация членовете на УС преминаха към обсъждане на отчета за работата на Развойната база в Русе.

Г-н Долапчиев обърна внимание, че през декември миналата година е направен много задълбочен анализ на съществуващите проблеми. Констатирано е намаляване на повтаряемостта на допусканите грешки.

Генко Изворски постави въпроса за това можем ли вече да говорим за реализирани обеми крайни изделия, произведени чрез изработените в базата инструменти. Той също така обърна внимание на съществуващата в доклада констатация, че напоследък в базата се работи под известно напрежение породено от поставянето ѝ на двусменен режим на работа и от известен недостиг на финансови средства. Без да прави никакви предложения, той разсъждава върху възможностите и евентуалните последици от отдаването на базата под наем или от евентуалната ѝ продажба. Г-н Долапчиев поясни,

че независимо от това, че работещите в базата висококвалифицирани специалисти са с дългогодишен стаж в инструменталното производство, те досега не са изработвали толкова сложни инструменти. Факт е и това, че подобни производствени обеми в миналото са били достигани с участието на много повече работници.

От друга страна няма място за компромиси по отношение на натоварването на техниката. Това е модерна и скъпоструваща техника и тя трябва да се натоварва в максимално възможната степен. При проведеното в края на миналата година проучване е станало ясно, че в други, аналогични на нашата база, фирми режимът на работа е даже трисменен, а не както в нашия случай - двусменен. Големият проблем произтича от тоталния недостиг на квалифицирани технически кадри. Този недостиг е проблем не само за нас, а за цялата българска икономика. На нас не ни остава нищо друго освен да се опитваме да интензифицираме и оптимизираме работата на базата, като ще трябва да продължим усилията си да се опираме на такива кадри, които искат да работят и могат през цялото време да продължават да се учат.

При споменатото проучване отново се е потвърдила известната констатация, че поръчването на инструментална екипировка на други места ще ни излиза от една страна много по-скъпо, сроковете на изработката ще са много по-дълги, а гаранциите за качеството на произведените по този начин инструменти – много по-малки. Така че по никакъв начин не може да се разглеждат като навременни и целесъобразни каквито и да било идеи за отдаване под наем или продажба на базата.

Споделяйки собствения си опит, Павлин Ангелов изрази категорично становище, че тази база е абсолютно необходима за нашата стопанска система. Маньо Алексиев изрази съмнения относно ориентацията ни към производството на електроизделия, на което Стефан Данчев противопостави това, че вече има приета програма за развитието на стопанската дейност и ние трябва да продължим да работим по нея.

При обсъждане на отчета за работата на централната и базовите фонобиблиотеки стана ясно, че поради ускореното заменяне на носителите на говорещите книги при преминаването от касети на дискове става нецелесъобразно съществуването на базовите фонобиблиотеки. Тази констатация породила дискусии отнасящи се до това кой и при какви условия ще предоставя на читателите книгите на новите носители. В крайна сметка бе прието, че дисковете вече ще бъдат предоставяни в нашите регионални организации и ще се раздават от сътрудниците на техните председатели.

При обсъждане на издателската дейност на съюза особено внимание бе обърнато на Анкетата сред читателите на съюзните издания. Бе отчетено, че тя трябва да съдейства за подобряване на качеството на изданията и особено на списание “Зари” и за тяхното доближаване до интересите на читателите – членове на Съюза на слепите в България.

При приемане на програмата за международната дейност на ССБ през 2007 г. членовете на Управителния Съвет трябваше да се съобразят с факта, че през тази година ще се проведе поредната Генерална Асамблея на Съюза на слепите в Европа. В тази връзка за по-нататъшното наше участие в ръководните и консултативните органи на Съюза на слепите в Европа, членовете на УС номинираха г-н Васил Долапчиев като кандидат за член на борда, Маньо Алексиев за член на Комисията по Човешките права, както и бе потвърдено намерението ни да имаме свой представител и в Комисията по въпросите на жените.

В изпълнение на произтичащите от разпоредбите на Закона за юридическите лица с нестопанска цел и Устава на ССБ задължения, членовете на Управителния Съвет взеха решение за насрочване и провеждане на второто заседание на петнадесетото Общо събрание на пълномощниците. Заседанието ще се проведе в София в Парк-хотел “Москва” на 7-и и 8-и юли 2007 година.

През изминалия период след първото заседание на пълномощниците бяха направени някои изменения и допълнения на Закона за юридическите лица с нестопанска цел, които налагат съответни корекции в Устава на ССБ. Членовете на УС приеха да предложат на събранието на пълномощниците проект за изменения и допълнения на устава, като изрично бе подчертано, че тези промени се налагат именно поради направените промени в закона.

След това бе приет и график за провеждане на годишните отчетни събрания на териториалните съюзни организации.

По повод навършване на кръгли годишнини, за принос в развитието на Съюза на слепите в България, Управителният съвет взе решение за удостояване със съюзни отличия на:

Димитър Грудев – сребърна значка, Таня Йовева – сребърна значка, Мария Тодорова – сребърна значка. С най-високото съюзно отличие “Медал за особени заслуги” бе удостоен г-н Георги Терзиев.

В точка Разни Управителният съвет реши да бъде спонсорирано със сума до две хиляди лева издаването на стихосбирката “Българче” на видния български писател – член на ССБ Георги Струмски.

Бе разгледана молба на Асоциацията на невиджащите есперантисти в България за подпомагане на провеждането на международен есперантистки конгрес. Конгресът ще се проведе в края на август в Албена. Незрящите есперантисти сами ще финансират своето участие. Бе решено Съюзът на слепите да подпомогне участието на трима млади незрящи есперантисти и да окаже съдействие при изработването на компакт диск, както и за отпечатването на програмата на конгреса. За тези цели членовете на УС предвидиха сумата от 450 лв. Управителният съвет се запозна и обсъди проблемите, които са поставени в подписано от 198 живеещи в София съюзни членове изложение. В изложението те алармират ръководството за лошото състояние на инфраструктурата и общежитията на територията на жилищния комплекс при „Успех” гр. София.

При обсъждането на проблема за продължаване на договора с наемателите на клуба на ССБ в ж.к. Люлин в София г-н Методи Андонов обърна внимание на това, че подобни проблеми са от компетенцията на самите Регионални организации и едва ли е целесъобразно с тях да се занимава Управителният Съвет на съюза. Но така или иначе след като се оказа, че този предизвикал горещи и може би не съвсем рационални дискусии проблем бе поставен на вниманието на този орган, той все пак счете за необходимо да се произнесе по него. С гласовете на мнозинството от присъстващите членове на Управителния съвет бе решено договорът да бъде продължен, без да се променят договорените към този момент условия.

В самия край на заседанието г-н Долапчиев говори за голямата тревога, която се изразява в средите на Европейския съюз на слепите за бъдещето на брайловото писмо. Намаленият брой на ползващите брайл се оценява като недобра тенденция, защото именно чрез това писмо незрящите по света в най-пълна степен могат да развият своята грамотност и да удовлетворяват културните и образователните си потребности.

Очаква се предстоящата Генерална Асамблея да приеме и специална резолюция по този проблем.

Председателят обърна внимание на този проблем в България като подчерта, че това което се прави понастоящем не е достатъчно. На практика отдавна не са се провеждали каквито и да било мероприятия, чрез които да се засили интересът на незрящите към брайловото писмо.

В резултат на проведената дискусия бе взето решение през тази година да се организират регионални състезания за четене и писане на брайл, в които да се спазва разделянето на две групи – участници, които са завършили специалните училища за лица с нарушено зрение и такива, които са късноослепели и са се ограмотявали самостоятелно или в различни организирани от ССБ и Националния център за рехабилитация курсове. Победителите в регионалните състезания да се явят на национално състезание.

След изчерпването на дневния ред заседанието на Управителния Съвет беше закрито.

Димитрина МИХАЙЛОВА

ИЗ ЖИВОТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ 50 години художествена самодейност в РСО Пловдив

Когато в една организация юбилеите зачестят, това може да означава само едно – утвърдени традиции и богат организационен и културно-масов живот. Само малко повече от година след като специализираното предприятие за трудоустройство на хора с нарушено зрение – ПП „Успех” клон Пловдив отваря врати, неговите ръководители и ръководството на Районната организация започват работа за създаване на условия за изява и разгръщане на творческите възможности на невиджащите

□

На 1 март, по инициатива на Комисията за култура и творчески инициативи към РУС се проведе тържество, с което се сложи началото на поредица мероприятия, свързани с честването на 50

годишнината от полагането на основите на художествената самодейност в Пловдивската регионална организация на ССБ. Този ден традиционно се отбелязва като ден на самодееца, и най-вече с посрещането на баба Марта, което символизира радостта от възраждащия се живот и вярата в доброто. Само след два дни беше и националният празник на България – 3 март. С Величка Кърпарова – председател на комисията – участвахме в предаване на радио Пловдив, в интервю за ролята на самодейността в живота на незрящите, както и за тяхната съпричастност към проблемите, които вълнуват българската нация. □ Празненството се проведе преди обяд в съюзния културен дом. То бе открито с две нови песни на състав „Тракийски цвят”, изпълнения на формация „Настроение”, викторина, посветена на освобождението на България, имаше и томбола. Баба Марта и нейните помощници закичиха присъстващите с мартеници за здраве и берекет. Върхът на празничното тържество обаче беше рециталът на наши колеги от Харманли по поемата на П.Р. Славейков „Изворът на белоногата” и по стихове на поета Ивайло Балабанов, както и стихотворение на Величка Кърпарова, посветено на българските медицински сестри, които осем години лежат невинни в либийския затвор. Майсторското изпълнение на трупата водена от председателката на ТСО Харманли Калинка Стайкова, както и емоционалните стихове за нашите медици, пропиту с болка и съпричастност, трогнаха до сълзи препълнената зала. А когато бяха подети Чинтуловата „Къде си вярна ти любов народна”, Каравеловата „Хубава си моя горо” и химнът на република България, всички запяха и станаха на крака. □

Пред участниците в тържеството бе прочетено писмо до нашите сънароднички в Либия и палестинския лекар д-р Ашраф придружено с мартеници, което трябва да достигне до тях чрез либийското посолство в София. Писмото е изпълнено с уверение за солидарност и с вяра в тяхната невинност и скорошното им завръщане в Родината. □

Празненството приключи с творческа среща между самодейците от Пловдив и Харманли. На него, макар и не през цялото време, присъстваше и председателката на РСО Стара Загора Дина Желева, която поздрави участниците и пожела нови съвместни плодотворни контакти и изяви. Присъстващите бяха поздравени от председателя на РСО Пловдив Велик Атанасов, а Георги Генев покани харманлийци, ако успеят да се подготвят с нови постановки или рецитали, да участват в традиционните дни на творчеството на хората с увредено зрение през лятото в Стария град в Пловдив.

Георги ГЕНОВ

Писмо

До българските медицински сестри
и палестинския лекар д-р Ашраф,
затвор “Джудейда”

СКЪПИ СЪНАРОДНИЧКИ,
УВАЖАЕМИ ДОКТОР АШРАФ, □

Ние, незрящите хора имаме трудна съдба. През нелекия ни житейски път ни крепи вярата в доброто. □
Ние знаем, че БОГ Е ЛЮБОВ и че ЛЮБОВТА ще спаси света. Ние вярваме твърдо, че всеобщата
любов ще Ви върне истинските красиви пролети. □
В това тежко за Вас време приемоте и нашата сърдечна подкрепа, защото сте ни нужни – на нас и на
всички страдащи хора.

ВИЕ НЕ СТЕ САМИ!
НИЕ ВИ ОБИЧАМЕ И ВИ ОЧАКВАМЕ!

1 март 2007 година

гр. Пловдив □
От участниците в празничното тържество
в навечерието на 3 март – Националния ни празник □□□□□

РЕГИОНАЛНА СЪЮЗНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА СЛЕПИТЕ

ГР. ПЛОВДИВ □

Редакционни: □

Редакцията на списание „Зари” аплодира благородната инициатива на Пловдивските ни приятели и се присъединява към нея. Нека всички заедно да изкрещим: □

Нашите сънароднички и палестинският лекар са невинни! Либия, освободи ги!

Лекоатлетически пробег - 134 години от обесването на Васил Левски

За пореден път членовете от спортен клуб ”ВАЯ” - сдружение за спорт за слепи на съвременно равнище гр. Бургас и маратонците от СК ”Маратонец” гр. Бургас участваха в XVI традиционен лекоатлетически пробег Карлово – Войнягово в чест на 134 години от обесването на Васил Левски. □
Участието се осъществи със съдействието на Община Бургас, ”Бургасбус” и бургаския бизнесмен Георги Манев. □

Сред мъжете челните места спечелиха: до 50 год. - Росен Стефанов; над 50 год. - Васил Алексиев. Сред жените до 50 год. - Диана Панайотова, Камелия Атанасова и Йорданка Свиленова, над 50 год. - Бинка Монева. □

Тази година участие взеха и по младите, които се представиха много добре, а това са: Юлия Монева, Стойчо Миндов и Иван Демечев. □ Организирането на изявата бе осъществено от г-н Петър Златев от гр. Сопот. Община Карлово и г-н Валентин Михов от гр. София спонсорираха мероприятиято. □
На трети март отбелязахме 129-ата годишнина от освобождението на България от Османско робство, като взехме участие в десетия пореден щафетен маратон град Сопот – връх Шипка. Разстоянието от 74 км пробягахме за 6 часа и 42 минути. Участваха десет състезатели, от които четирима от спортен клуб „ВАЯ” град Бургас. □

Основна цел на СК”ВАЯ” е популяризирането на физическата култура и спорта сред хората със зрителни увреждания и техните семейства, за възстановяване на здравето им, както и за спортната подготовка на състезателите.

СПОРТЕН КЛУБ „ВАЯ”

гр. БУРГАС

ГР. БУРГАС

К-С ”ЗОРНИЦА” БЛ.47

ТЕЛ: 056/86-32-13

Председател на СК ”ВАЯ”:

Бинка Монева

КНИГИ НА БРАЙЛОВ ШРИФТ - 2006 Отпечатани книги на брайлов шрифт през периода януари - декември 2006 г. от читалище "Луи Брайл"

Антонов, Иван: "Спомени" - 1 т. (К.) □
Братанов, Георги: "Стихотворения" - 1 т. (К.) □
Волгин, Петър: "Медиен апокалипсис" - 4 т. (К.) □
Волкогонов, Дмитрий: "Троцки. Демонът - жертва" - 12 т. (К.) □
Вонегът, Кърт: "Майка Нощ" - 3 т. (К.) □
Гилбърт, Хенри: "Робин Худ" - 6 т. (К.) □
Григоров, Кристиан: "Моят живот" - 1 т. (К.) □
Гришам, Джон: "Наследници" - 5 т. (К.) □
Гушева-Кърпарова, Величка: "Стихотворения" - 1 т. (К.) □
Дилов, Любен: "Незавършеният роман на една студентка" - 4 т. (К.) □
Екзюпери, Антоан дьо Сент: "Малкият принц" - 1 т. (К.) □
Кацарски, Владислав: "Стихотворения" - 1 т. (К.) □
Кестнер, Ерих: "Хвърчащата класна стая" - 2 т. (К.) □
Куелю, Пауло: "Наръчник на война на светлината" - 1 т. (К.) □
Лекишев, Здравко: "Избрани произведения" - 1 т. (К.) □
Лъдълм, Робърт: "Знакът на близнаците" - 8 т. (К.) □
Милър, Албърт: "Фюри" - 3 т. (К.) "Фюри и мустангите" - 3 т. (К.) □
Митова, Радослава: "Приказка" - 1 т. (К.) □
Олкът, Луиза Мей: "Добри съпруги" - 6 т. (К.) □
Пасков, Виктор: "Балада за Георг Хених" - 2 т. (К.) □
Пеев, Желязко: "История на движението на слепите в България 1920-1960" - 4 т. (К.) □
Перо, Шарл: "Приказки" - 1 т. (К.) □
Ремник, Дейвид: "Апокалипсис след ГУЛАГ" - 9 т. (К.) □
Роулинг, Джоан : "Хари Потър и Нечистокръвният принц" - 11 т. (К.) "Хари Потър и Орденът на феникса" - 19 т. (К.) □
Сандърс, Лорънс: "Осмата божа заповед" - 7 т. (К.) "Стандартни правила за изравняване на възможностите на хората с увреждания" - 1 т. (К.) □
Стойнова, Красимира: "Ванга" - 3 т. (К.) □
Уайлд, Оскар: "Приказки" - 3 т. (К.) "Универсална декларация за правата на човека" - 1 т. (К.) □
Хайтов, Николай: "Диви разкази" - 4 т. (К.)

Дванадесет от тези заглавия са издадени, благодарение на финансовата подкрепа на "Глобул"

КОНСУЛТАЦИЯ Превеждат парите за болнични директно

Обезщетенията се определят от доходите на осигурения 6 месеца назад При отказ глобяват работодателя с 50 до 1000 лв.

След суматохата, настанала около болничните през януари, сега ще бъдат изплатени първите суми за тях директно от НОИ. Но осигурените няма да ходят в поделенията на осигурителния институт, а ще представят на работодателя единствено болничния лист, а ако става дума за раждане или майчинство – съответните документи. След ползването на първия болничен се попълва декларация с номера на банковата сметка, по която НОИ да превежда парите. В 30-дневен срок НОИ се задължава да изчисли размера и да преведе парите по банков път. Както и досега, дневното обезщетение за болест ще се определя от доходите на осигурения 6 месеца назад. Ако за него липсват данни в регистъра на Агенцията по приходите, държавата ще плаща болничните върху минималната работна заплата. Нов болничен лист може да бъде разпечатан от страниците на НОИ в интернет, като всеки работодател е длъжен да го предостави на служителите си. След това фирмите предават пакета от документи в териториалните поделения на НОИ и техните филиали.

Първото масово изплащане на обезщетения от НОИ за болест и майчинство за януари ще е на 22 февруари. Над 22 156 болнични листове са подадени в НОИ от 18 847 души от началото на годината

след влизането в сила на новия режим за изплащане на паричните обезщетения за болест и майчинство от осигурителния институт, съобщиха от ведомството на Йордан Христосков. Болничните за декември 2006 г. ще се изплащат от работодателите, уточниха от НОИ. Разчетите на НОИ са, че месечно ще се подават около 200 000 болнични в 113-те териториални поделения на осигурителния институт в страната. Очаква се за месец да постъпват и около 5000 молби за обезщетения за майчинство. За да няма напрежение, с предимство ще се изчисляват болнични с по-голяма продължителност и обезщетенията за майчинство. По закон при отказ за приемане на болнични от работодателя се предвижда глоба от 50 до 1000 лева при първо нарушение, която може да расте при повторни нарушения.

Луливера ДЕЛЧЕВА

Материалът е препечатан от „Вестник за дома”

МНЕНИЕ Сътвореното от гения е вечно

Мнозина от хората с увредено зрение вече успешно овладяха работата с персоналния компютър и си служат във всекидневието свободно със него, а други се стремят към този вид рехабилитация, за да постигнат по-максимално удовлетворение на интелектуалните си интереси и своите потребности във времето на информационното ни многообразие. Сбогуваме се вече окончателно с пишещата машинка, която ни е служила безотказно в продължение на десетилетия. Мнозина съсъдбеници след своя технологически успех казват, че ще се сбогуват с брайловата плоча и шилото, които са ни служили много години, за да съхраняваме в писмена форма важна, интересна и необходима информация. Мислим си сега, като че ли вече идва време да се разделим с тях, да ги разхвърлим като ненужни вещи в килера на забвението и да си останат само като мил спомен в музейните сбирки по тифлотехника. Независимо от различните мнения и становища, разбирания и внушения – на мен ми се иска да поспоря относно подобна постановка по тази проблематика. Пишещата машинка с нейните плоскопечатни възможности вече е ненужна на компютърните потребители. Що се отнася до брайловия способ за водене на записки, бележки и нужна кратка информация, няма друг удобен начин за постигане от невиджация човек и без употребата на този способ е извънредно трудно и дори невъзможно житейското всекидневие. Може да имаме компютър въщи и отлично да си служим с него, но не можем да откликваме на всекидневните си потребности без употребата на брайловия код с неговите 64 структури, които са натоварени с разнообразна символизирани стойност. На мнозина от нас е нужно и често се налага да си запишат в даден момент бърза и кратка информация, телефонен номер, важен адрес, наименование на ново лекарство, или пък някоя нова стока. Как това да се направи в компютъра, когато информационният поток прелита край нас и мигновено изчезва на улицата, в парка, или в автобуса. Когато сме въщи – на всеки е нужно да си включи компютъра, да изчака да се зареди уиндоуса, след това да се намери съответния файл и чак след това може да запишем необходимото сведение, което ни е направило впечатление и е грабнало вниманието ни. Но вече са минали минути и нова информация се стоварва върху нас като грабителски вал и безвъзвратно заличава предишната информация с неудържимия си бяг в полета на времето и моментното мигновение. В това време брайловата плочка и шилото винаги могат да са ни под сръчните пръсти и чрез тях можем спокойно и съвсем сполучливо да уловим информационния миг от времеви полет. По този начин брайловата грамотност ни се притичва на помощ, улеснява ни във всекидневието и ни дава реалната възможност да сме максимално самостоятелни. За краткия запис на необходимата информация не се изисква кой знае колко време. Само за половин минута сме готови да си отбележим необходимото, което е грабнало вниманието в съответния миг. Друга работа е последващата обработка на вече регистрираната по този способ информация, относно нейното класифициране, подреждане и съхраняване. Ако е наложително релефно-графичните записки да се превърнат в електронна версия, могат спокойно да се въведат в компютъра в съществуващите там папки за конкретното разпределяне на информацията. Но това, разбира се, вече не е екстремна работа, а така да се каже – рутинна обработка и подреждане. Подреждане и систематизиране на уловеното

според конкретното съдържание. От друга страна може да се посочи, че даден невидящ човек има два телефонни указателя – един с извънредно много номера и втори с около петстотин. Първият се намира в персоналния компютър на ползвателя, а вторият е в брайловия вариант, който съдържа най-необходимите му и употребявани телефони във всекидневието. Електронните справочници от подобно естество се употребяват от него сравнително по-рядко, тъй като съхраняваната информация в тях се ползва от време на време. Търсят се телефонните номера, които ги няма в краткия брайлографиран указател. Разбира се, без последното можем да се справяме във всекидневието, но тук всеки брайлист знае, че този универсален код играе важна и незаменима роля в нашия живот, тъй като тази грамотност ни дава възможност много бързо да намерим необходимата информация в съответния момент.

Имаме създбеници, които имат в електронна версия книги по билкарство и лекарствени растения, с рецепти за тяхното приложение в народната медицина. Компютърът дава възможност да се ползват различни енциклопедии, специализирани справочници, интересни сборници, книги от различно естество и чуждоезични речници. Мнозина от нас имат в своите електронни библиотеки десетки разнообразни справочници, съобразно личните си интереси и предпочитания. Когато на отделния ползвател е нужна подробна информация за едно или друго нещо в съответната област – той си включва компютъра и задоволява любопитството си. Но всеки от нас си води кратки брайлови бележки, често вземаме ръкописите си, които сме си съставили и си служим с тях при нужда. Тук всичко записано е пределно кратко и ясно, по азбучната подредба лесно се намира необходимият материал. Всичко това ни помага, без да се ровим в компютъра.

За електронната си библиотека всеки по раздели си съставя списък, създава си на брайл каталог, който улеснява ползвателя при използване на притежаваната литература и справочната книжнина. Когато ни интересува дадена тема, пробягваме с пръстите си по страниците на собствения си брайлов каталог и намираме необходимото заглавие, което би ни свършило работа в момента, а след това включваме компютъра и удовлетворяваме появилата се у нас информационна потребност. В брайловия каталог към всяко справочно издание можем да имаме кратки бележки за съдържанието, обхвата и обема в съответната специализирана област, което би могло да ни помогне при нужда. □

Тук бих могъл да добавя, че когато чета нещо сериозно, в самия ход на прочета си водя брайлови бележки с конкретен и пояснителен характер. Това също е възможно за невидящия човек само с помощта на брайловия код, като след това може да се внесе отбелязаното в електронната памет. Ето, че става ясно за всеки от нас, че персоналният компютър, като ново технологическо постижение, не се противопоставя на брайловата грамотност, не се омаловажава ролята на брайловия код в живота на невидящите хора и че в никакъв случай този технологичен напредък не може да замени напълно релефно-графичния способ за самостоятелно записване на информация от невидящите хора. Би могло да се посочи още, че персоналният компютър и универсалната брайлова грамотност във взаимната им обвързаност са един надежден помощник при осъществяване на спешната рехабилитация и социална адаптация на слепия човек в съвременното общество.

Разбира се, за нас се появи едно чудо на техниката, което е достъпно за невидящите хора чрез говореща програма или чрез брайлов дисплей. Ясно е за всеки, че персоналният компютър не може изцяло да замени брайловия код и в никакъв случай не намалява неговата роля във всекидневието на невидящите хора по цялото земно кълбо. Гениалното изобретение на великия французин Луи Брайл е живо като побеждащата сила над мрака и е несекващ зов на стремление към светлината на необятното познание. Чудодейното универсално шестточие и неговите 64 комбинации са една уникална система, подчиняваща се на математическата формула – две на шеста степен, което й даде вечност, неповторимост и непоклатима същност като стройна система. Тя вече 180 години служи на слепите, дава им вяра в живота, разкрива им прекрасния мир на литературната съкровищница и им осветява пътя към бъднината. Сътвореното от гения е вечно заради пламъка на човешката жажда, полета на мечтите и всеотдайността на голямата любов за благото на създбениците си под небето на Франция. Нужно е да използваме всеки повод за запознаване на обществото с постижението на този скромнен творец, което ни подари възможността да бъдем самостоятелни и грамотни хора.

Данчо ДАНЧЕВ

ОФТАЛМОЛОГИЯ Най-важна е превенцията

Редица очни заболявания се лекуват в клиниката на академик Петя Василева □

Много бавно и постепенно започва създаването на медицинския център на академик Петя Василева, който от декември миналата година вече има статут на болница. Намира се в София и се помещава на целия първи етаж на 18 поликлиника в квартал "Суха река". □

Някога, Петя Василева е изпитвала силно вътрешно съпротивление срещу частното, особено що се отнася до здравеопазването. □

"Бих казала, че съм покварена от социализма. За мен частното не беше хубаво. Струваше ми се, че частното не може да осигури достъп и равнопоставеност на хората." □

От друга страна много нейни колеги, още в средата на 90-те години създават частни клиники с определен кръг пациенти. □

По това време Петя Василева работи в държавна болница, без да има кой знае какви условия за работа. Преглежда до късните следобеди без допълнително заплащане и добра апаратура, поддържана от различни фондации, с които тя е контактувала, след двегодишна специализация в САЩ. Тези фондации са ѝ оказвали помощ на фона на всеобщата криза в България, но след десетина години назрява моментът лекарите да се справят сами. Точно по това време болниците, включително и болница "Света Анна", където работи академик Василева, стават търговски дружества, които се стремят да печелят, без да имат средства да инвестират. Тя сподели, че в един момент са ѝ забранили да извършва прегледи безплатно - всеки пациент е трябвало да бъде третиран като частен и да заплаща 20 лв. □

Това става причина да назрее идеята за създаването на медицински център за лечение на очни заболявания на територията на болнично заведение, за да може, който има възможност да се лекува платено, а който не - безплатно. □

Така през 2001 г., академик Василева успява да уреди целия първи етаж от 18 поликлиника, където е наемател. Това е нова сграда, построена през 1997 г. Постепенно работата потръгва, още повече, че междуременно излиза здравното осигуряване. Клиниката веднага сключва договор със здравната каса и в момента лечението на пациентите се осъществява и частно, и чрез касата. □

Академик Василева уверява, че всички тежки случаи винаги имат достъп лично до нея. Екипът ѝ се състои от изключително способни асистенти, които тя специално е подбирала - умни, перспективни и работливи млади хора. □

За желаещите да се лекуват в центъра практиката е следната: с направление от личния лекар, независимо дали е от София или не, пациентът минава през първоначален преглед при някой от лекарския екип на академик Василева, който от своя страна определя диагнозата и предлага лечение. Дори пациентът да не бъде прегледан лично от Петя Василева, неговите документи така или иначе минават при нея за окончателно становище. Ако пациент желае да бъде прегледан лично от нея, той трябва да е подготвил предварително 80 лв, тъй като при академичката прегледите са изцяло платени. Когато неин пациент бъде подложен на операция или някой от видовете манипулации, той има право на два последващи безплатни прегледа, за които предварително се записва. □

За частните пациенти всеки преглед също става с предварително записване, но те в никакъв случай не се ползват с предимство пред останалите. □

Въпреки високите такси, напливът от пациенти в клиниката е огромен, дали защото неин ръководител е единственият офталмолог в България с титлата академик, или защото това е единственото място, отговарящо на всички критерии за университетска болница по световните стандарти. За да има възможност за осигуряване на квалифицирана, експертна и компетентна помощ на българите, без да има ограничения в броя на клиничните пътеки, от медицински център за извънболнична помощ, здравното заведение вече доби статут на специализирана очна болница за активно лечение. □

В болницата се работи с абсолютно всички видове очни заболявания. Няма област в офталмологията, която да не е застъпена и да не се прилага лечение, както консервативно, така и хирургическо.

Болницата разполага с необходимата модерна апаратура за всяко очно заболяване, както и с квалифициран екип от четирима специалисти. □

Освен тях, екипът на болницата се състои от трима специализиращи лекари, седем медицински сестри,

една старша, три санитарки, един оптик, тъй като болницата разполага с оптика, и двама рецепционисти. Общо тук работят 21 човека. Пациентите, които постъпват за болнично лечение биват настанявани в луксозни болнични стаи с климатик, цветен телевизор, телефон и санитарен възел. Тези стаи са общо 5 на брой, с по две легла. При спешни случаи има възможност за поставяне на допълнителни легла. □

Най-много в болницата постъпват пациенти с катаракта, която най-често се образува при възрастните хора, но в някои случаи тя е следствие от общи заболявания или травми. Често катарактата е следствие и от дегенерация на ретината и атрофия на очния нерв. По принцип, дегенерацията на ретината е световен проблем и за момента е в графата на необратимите очни заболявания. Огромен проблем при нея е наследствеността, защото никога не се знае в кое от поколенията може да се прояви. Случва се пациенти с дегенерация, междуременно да са развили катаракта, след чието премахване да се окаже, че имат все още запазено зрение. □

Академик Василева е на мнение, че хората с очни проблеми трябва да си правят профилактични прегледи поне веднъж годишно, защото е необходимо да се следи дали не се е появило допълнително заболяване, а от друга страна, медицината непрекъснато се развива. Постоянно се появяват нови лекарства и начини за лечение на различните заболявания и днес някои от до вчера нелечимите болести вече успешно се лекуват напълно. □

"Специално в офталмологията, бих казала, че сме постигнали почти чудеса. Например при катарактата, на мястото на помътнялата биологична леща вече се поставя изкуствена мека леща, която напълно я замества." □

- Кажете, кои са най-често срещаните очни заболявания в България? □

- От групата на лечимите заболявания бих споменала катарактата, или така нареченото перде. Друго заболяване от тази група е помътняването на роговицата, което също е напълно лечимо, след подмяната ѝ с роговица от донор. По принцип, трансплантацията на роговица е първата трансплантация въобще в медицината и все още е най-честата трансплантация, която се извършва. Това е една много фина и деликатна операция, защото целта е тъканта не само да зарасне, но и да се запази прозрачна, което е основната ѝ функция. При подобни трансплантации не е необходимо наличието на съвместимост между донора и реципиента, тъй като роговицата не е кръвоснабден орган. Големият проблем е с набавянето, защото сме изправени пред редица чисто административни прегради. За роговична трансплантация не е необходимо донорът да е жив, затова възможността за злоупотреби е изключена. Проблемът е, че роговицата трябва да се вземе до 6 часа, след като донорът е починал. При едно добро законодателство и добра организация се надявам, че ще възстановим доброто функциониране на очна банка, понеже списъкът на чакащите е голям. □

- Кои очни заболявания са нелечими на този етап на развитие на медицината? □

- Нелечимите, в смисъл, че каквото е увредено, вече не може да се възстанови, това например е диабетът. Друго такова заболяване е глаукомата. Усложненията при диабета са най-честата причина за слепота при младите хора - до 52-годишна възраст. Това е диабетната ретинопатия. При хората над 60 години, най-честата причина за необратима загуба на зрение е глаукомата. Дори съществува един израз: "Каквото вземе глаукомата - назад не връща". От повишеното очно налягане се увреждат ретината и очният нерв, изобщо се получават дегенеративни промени, които стават и при други очни заболявания. □ При диабетната ретинопатия лечението трябва да се извършва навреме и това е много важно послание. Аз от какви ли не форуми го казвам - задължително диабетиците трябва да се преглеждат веднъж годишно при опитен, квалифициран офталмолог, защото първоначалните изменения не могат да бъдат открити от всеки. Когато вече зрението намалее, тогава е неумолимо късно. Промените са толкова големи, че вече не можем да помогнем. Смята се, че може много да се забави, даже да се предотврати увреждането на ретината, когато диабетът е добре контролиран. Въпреки това, единственото спасение е поне веднъж в годината да се извършва преглед на всички диабетици, независимо от това имат ли оплаквания и от колко време е диабетът. Не мога да си обясня лекомислието, с което някои хора се отнасят към този проблем. □

- Какво може да се предприеме, ако при профилактичен преглед се установят първоначални симптоми на диабетна ретинопатия? □

- В такива случаи лечението е лазерно и ние тук го правим, но когато зрението вече е намалало, лазерът не може да помогне. Случвало се е при нас да идват хора за нещо съвсем друго и,

установявайки изменения на очните дъна, ние да ги изпратим за изследване на кръвната захар. При установяване на диабет ние вече предприемаме необходимите мерки за лечение на очите на пациента, който дори не е подозирал, че има диабет. □

Така че, това е един огромен проблем в нашата страна, защото ние, офталмолозите, няма как да се доберем до диабетичите. Те се лекуват при ендокринолозите и ние по някакъв начин трябва да накараме ендокринолозите задължително да изпращат пациентите си на офталмолог. Аз се опитвам да правя какви ли не фокуси, за да се добера до тези пациенти. Понастоящем, от два месеца правя опити чрез Европейския съюз по 7-а рамкова програма да направя национална програма за диабетичите, съвместно с колегите от Европа. Ако спечелим, по тази 7-а рамкова програма ще ни отпуснат средства за камери за диагностициране, които заснемат очното дъно. Ако това стане, ние бихме могли да ги раздадем в различни градове от страната, за да можем по интернет да получаваме снимките на очните дъна на болните от диабет. От една такава програма би имало безспорна полза дори като засилен интерес от страна на пациентите. Смятам, че за мен това е една много важна професионална задача и ако не успея нещо да направя в това отношение за българите, го приемам за личен провал. □

Много сериозен проблем на нашето здравеопазване е това, че превенцията е много слаба. Много по-лесно е да се предотврати едно заболяване, отколкото да се лекува със всички последици. В този смисъл превенцията е дори икономически по-изгодна. Тя трябва да е държавна политика. Най-висшата политика е политиката в областта на здравеопазването, защото тя засяга абсолютно всеки. Най-важно за всеки е здравето. Говорейки за диабета съм убедена, че всички, които ще прочетат това ще разберат, че трябва да се грижат за диабета, аз дори казвам, че трябва да му се слугува, за да се спасите от трагедия, от слепота. □

- Бихте ли казали нещо и за глаукомата, тъй като много от нашите читатели страдат от това заболяване? □

- Глаукомата е другото много тежко заболяване, което също води до слепота. Това е много коварна болест, защото започва без болка, без зачервяване и без дразнене. Зрението намалява бавно и неусетно и много често хората смятат, че е перде. Когато зрението вече съвсем намалее, ние установяваме, че няма никакво перде, а окото е унищожено от глаукома. □

В начален стадий глаукомата се лекува с капки, с лазер, с операция, което ние извършваме тук. Ако се хване навреме, глаукомата е лечимо заболяване, но слепотата от нея е необратима. □

Друго заболяване е отлепянето на ретината. Това, което всички трябва да знаят е, че появяването на светкавици, на черни точки, мушички, нишки в окото е опасен белег и веднага трябва да се търси лекарска помощ. □

Кръвното налягане също може да доведе до промени в ретината, запушват се кръвоносни съдове, получават се кръвоизливи и това са заболявания, които крият голяма опасност. В нашата професия е много важно да разбереш дали да уплашиш пациента, за да вземе мерки, или да го успокоиш. □

- Нека се върнем на въпроса за дегенерациите. Възможна ли е някаква профилактика при тези заболявания? □

- В момента, единствената профилактика може да бъде само генетична. По предишната 6-а рамкова програма на Европейския съюз има нова генетична лаборатория към "Майчин дом". Там се извършват много сериозни генетични изследвания на ембрионите при бременни жени, носители на този ген. При установяване на наличие на дегенерация или друго наследствено заболяване, майката сама решава дали да роди.

Следващият ни разговор с академик Василева ще е на тема детско здравеопазване и наследственост.

Всички, които желаят да посетят специализираната болница на академик Василева могат да запишат час за преглед на телефони: 02/9454201,9454202;gsm: 0885251917

Марина ПЕТКОВА

ПРАЗНИЧНО Трети март

Една обикновена дата, ден обикновен, събрал в себе си славата на цял народ, ден, в който напират силата на българския род. □

И всяка пролет трети март ще идва с ехото на Шипка, с мъдрите слова на Паисий, с делото на баба Тонка, с подвига на Левски и безсмъртието на българските опълченци и руските братя. □

В сините небеса на Шипка ще блестят имената на героите и в родината ни ще се веят победните знамена. Венци и цветя ще красят и тази година паметниците на героите. □

България ще обърне поглед към величавото си минало и вековната си история. Родината ни има славно минало - Златния век на Симеон, храбростта на Търновград, хубостта на Яна и непреклонността на Балканджи Йово. България е поробвана, но никога не е била поробена. Побеждавана е, но никога не е била победена. Не може да бъде победена една страна и един народ с героично минало. Днес целият български народ, в това число и хората с увреждания, желаят ръководителите ни да защитят достойно името на България. □

Веселина ВЪЛЧИНКОВА

ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ДРУГИТЕ МЕДИИ Писмо до редакцията

До редакцията на списание "Зари"
гр. София

Уважаеми дами,

С удоволствие изпълнявам молбата на Тодор Лазаров от гр. Русе да Ви изпратя първата му книжка с афоризми "Рошави мисли", който от скромност не направи това сам, с пожелание да бъдете живи и здрави.

Той е член на Съюза на слепите в България от 1998 година, с първа група с чужда помощ по отношение на зрението.

Изпращам Ви също и статия от рубриката "Портрети" на Валентина Караджова от Русенския ежедневник "Бряг", която е много интересна и умело пресъздава душевността и силата на духа на Тодор Лазаров.

С уважение:

Валентина МАРДЕРОСОВА

След като ослепя, русенец намери спасение в писането

Тодор Лазаров - един от най-добрите "мърфолози" на страната, събра афоризмите си в книга

Всяка неделна утрин един русенец става преди 5 часа, за да слуша радиопредаването "рано в неделя". Това е едно от любимите му занимания, защото не само го слуша, но и участва в него. Тодор Лазаров от години изпраща свои афоризми на водещите на това предаване по "Хоризонт". И всяка неделя хапливите му мисли звучат в националния ефир. Тодор Лазаров е един от дванадесетте участници от страната в предаването, наричани находчиво "мърфолози". "Когато мишката си намисли нещо, винаги котката го разваля", цитира за начало един от афоризмите си той. Пише ги непрекъснато, денем и нощем, и то с активното участие на жена си Веска - "силите за бързо реагиране", както я нарича Тодор. Толкова е добър в остроумията, че миналата година предаването му присъжда званието "Заслужил мърфолог на 2005-а"

Посланието е запечатано върху нова книга, подарена на русенеца.

Всичко би било съвсем обикновено около пишещия, ако не знаехме една съществена подробност, а именно че Тодор ослепява преди десетина години в резултат на диабет. Разказва, че открили болестта му късно, едва след като при едно нараняване на крака си разбира, че мястото не може да зарасне и се налага ампутация на пръст от крака му. Оттогава досега Тодор Лазаров е на инсулин. Зрението си загубва след усложнения на болестта, довели до глаукома и отлепване на ретината. Оперират го три пъти и то все светила, но без резултат. Преди операциите поне чувствах светлината, но след тях "виждам" само тъмнина, казва 63-годишният пенсионер по болест. Преди тъмнината да го изолира от хората, е работил като началник на „Разменен пощенски възел” в гара Русе. Бил е началник на пощата в родното си село Хотанца, където като председател на селското читалище с охота организира културния живот на селяните си. По негово време читалището е награждено с държавен орден, припомня си пенсионерът.

Каквото и да е работил през живота си Тодор Лазаров, винаги е носил в себе си заряда на остроумието. Чувството за хумор и дар словото са му вродени, казва с гордост жена му Веска. Женени са от 17 години и връзката им е силна. Имат много общи теми и не са си омръзнали, признават те.

„Бяхме млади и хубави, а сега от всичко това остана само "и"-то...”

Тодор "пише" хапливите си мисли постоянно. Жена му е изписала 5-6 тетрадки с тях. Всеки понеделник тя ги изпраща по пощата на водещите на предаването. Те ги одобряват и в неделя ги четат, разказва Веска. Така е вече от години.

Имам рошави мисли на тема политика, корупция, за лъжата, добротата, за вярата, за авантюристите, подлизурковците, мутрите, за малодушните, мечтите, за царя и за много други неща, уточнява авторът.

Предлагаме Ви малка част от издадените в книгата му афоризми:

***

Всички видяха, че царят не е гол, но разбраха, че е гола вода.

***

В морето от обещания някои остават на сухо.

***

Не искаше да хване бика за рогата, а кравата за вимето.

***

Накиснаха го, за да си изперат мръсните ризи.

***

Клатеше се върху два стола, докато се настани удобно в предложеното му кресло.

***

Едни се пръскат от ядене, други от яд, а трети се люшкат от глад.

***

Пълзеше във властта, за да не падне.

***

Колкото и да е добър като музикант, тъпанарят си остава тъпанар.

***

Всички клинични пътеки водят до гробищната алея.

***

От разигралия се театър някои отиват на кино.

***

Нищо не правеше, но пък от сърце.

Освен тези рошави мисли, извадени от книжката, Тодор Лазаров има резерв от още над 900 афоризма, които биха могли да оформят втора книга и авторът отсега мисли за издаването ѝ. За нея ще му трябват сърцати спонсори, защото с тези две пенсии не могат да си позволят много. Тъкмо заради оскъдицата всяко лято двамата с Веска правят консерви за зимата, в приготвянето на които Тодор е основна сила. Сам обработва и реже зеленчуците, боравейки отлично с ножа. Сам се бръсне, сам поправя врати, прозорци и брави вкъщи, реже дървени трупчета на балкона и слага тапети. Но това не е всичко – сам измисля рецепти, които с Веска прилагат. Като техен автор Тодор е и първият

дегустатор на консервираните храни и напитки, казва жена му.

През лятото дните им минават по-интересно, защото времето е топло и всяка вечер Веска придружава мъжа си до пейката пред блока, където винаги има хора. Там мърфологът, разбира се, става център на внимание, защото умее да води разговори, да пуска остроумия. Хората са му интересни. Ако не ги познава отпреди, той се информира за тях най-вече по гласовете. Гласът ми говори за човека и неговия характер, за това как изглежда, с какви коси и ръст е, разказва Тодор.

Вечерите му обикновено минават в гледане на телевизия - футболни мачове и спортни предавания, които Тодор с охота следи.

Сами са в скромното си жилище, тъй като единствената им дъщеря Нели живее отделно от тях. Тя е талантива художничка, възпитаничка е на известния живописец и педагог Хрисанд Хрисандов от художествената паралелка на СОУ "Възраждане". Нейна картина краси малката кухня, а мястото, където е окачена, е обичайното място, на което Тодор Лазаров прекарва дните си.

Ако след лягане, музата му го споходи, авторът вика на помощ Веска и тя започва да записва новите рошави мисли. Тетрадката и химикалката са винаги до нея. И така е постоянно, твърдят двамата. "Всеки си носи кръста, но някои получават и удари под кръста", гласи една от рошавите мисли на автора. Добавя, че "Белият свят е лъжовен, и че първата лъжа, с която се сблъсква човек, е биберонът". Питам го какво очаква от света, а той отвръща "от години очаквам животът ни да стане по-добър, а той става по-зле", казва без драматична интонация пишещият.

Валентина КАРАДЖОВА

Препечатано от вестник „Бряг“, Русе, с незначителни съкращения

СТУДИО "ПОЕЗИЯ" Стихове на талантливите хора от град Попово

Пролет – хубавица

Кончета игриви тичат
по поле зелено,
слънце, свобода обичат, с
пират се при мене.

А над нас прелитат птици,
кацат по гнездата.
Пролет – чудна хубавица
гледа ги с наслада.

Рано цъфнаха цветята –
всичко расне, припка,
тръпне от любов земята,
къпе се в усмивка!

Мариана ХРИСТОВА,
гр. Попово

Лазарки

Чудна се пролет разпука,
птица в усой закука.
Лазарки млади, зелени,
в пъстри народни премени,
леки, игриви, засмяни,

влизат при стари стопани.
Драги им песни запяват
за берекет и за здраве!
Благи слова им нареждат,
сеят в душите надежда:
"Гайда да писне с гъдулка,
сватба да дойде със булка –
пъргава, бодра, засмяна,
нека ви бъде отмяна!
Обич в къщата да грее,
майка над рожба да пее!
Празници много да има, -
щастие – цяла година!"
Гиздави деви, подбрани,
ситнят хоро пред стопани,
леко пристъпват, потропват,
млади и стари се трогват:
- Да ви са златни устата!
- Да ви се сбъдне мечтата!

Христо ХРИСТОВ,
гр. Попово

ЮБИЛЕЙ Сърце на работохолик и душа на бохем

С Георги ТЕРЗИЕВ разговаря Димитрина МИХАЙЛОВА

На двадесет и втори февруари сред много свои близки, колеги и приятели, Георги Терзиев – управител на “Успех-екоком-ССБ” ЕООД отпразнува шейсетия си рожден ден. Много бяха приятелите, които бяха дошли да го почетат, още повече са тези, които нямаха възможност да присъстват. Самият той не веднъж е казвал, че неговото най-голямо богатство са семейството и приятелите му, а най-голямата му страст е работата.

Трябва наистина по-отблизо да го познаваш, за да откриеш зад привидната грубост искрената му доброта, а зад привидния непукизъм – неговата голяма привързаност към всичко, с което се е заловил. По един невероятен начин той носи в себе си душата на бохема и разума на работохолика. Дали ще се весели или ще работи, той е винаги и в еднаква степен докрай отдаден на това, с което се е захванал. И най-младите, и най-възрастните го знаят като “Бай Гец” и всички така се обръщат към него. □ Не случайно в своето приветствие към г-н Георги Терзиев председателят на Съюза на слепите г-н Васил Долапчиев, като отбелязва неговите огромни заслуги за построяването, развитието и днешното функциониране на предприятието, което той ръководи, добави, че най-голямото, най-искреното и непринудено признание той е получил именно с обръщението “Бай”. г-н Долапчиев сравни това нашенско простонародно и многозначещо обръщение с английската титла лорд, само че докато в Англия тази титла се дава само от кралските особи у нас титлата “Бай” трябва да се заслужи пред всички, с които даденият човек общува.

Председателят на ССБ връчи на г-н Георги Терзиев най-високото съюзно отличие – Медал за особени заслуги. □

Започвам разговора с Бай Гец с въпроса за тайната около неговите два рождени дни.

- Роден съм в село Лалковица недалеч от Елхово през месец февруари 1947 г. Роден съм на 14-и, но не знам защо са ме записали на 18-и. И датата осемнайсети е вписана в личната ми карта. Приятелите ми, обаче, не искат да знаят тая работа и почти всички ми честитят на четиринайсети.

-□Разкажи нещо за своето детство.

- Детството ми не беше нито много весело, нито много сито, но особено силен спомен ми е останал от моя първи учебен ден. □

Тръгнах на училище с всичките други деца. Много бях радостен, много бях щастлив, но за голямо съжаление се оказа, че аз въобще не виждам буквите в буквара. Това беше голям удар, но не се отказах. Учителите ми бяха добри хора, въпреки че не можех нито да чета, нито да пиша. Все пак с много усилия завърших основното си образование в нашето селско училище. Ясно е, че при това положение да се мисли за нещо повече беше напълно изключено. Ето защо набързо приключих с детството и на втори юли 1961 г. започнах работа в АПК "Граничар", където веднага ме пратиха да работя на вършачката. Не знам дали можеш да си представиш какъв прахоляк и мръсотия беше там. Естествено ме поставиха на най-мръсното място – там, където се събира плевата. Трябваше да работим с кърпи на устата. Почивахме по малко през два часа. И все пак, когато в края на август получих първата си заплата – 65 лв. - бях много горд и радостен. През цялата година работих като общ работник. Свърши се жътвата и дойде времето да се прибира царевичата. И от това време ми е останал интересен спомен. Всеки ден се подбирахме кой с коя каруца да отиде да товари. Сутрин събирахме царевича и товарехме по две каруци, а следобед още по две - три, по четиристотин килограма всяка, между тон и половина - два общо всеки ден. Различните началници водеха борба с кого да отида да товаря, а аз имах право на избор. И аз си избирах този, който ми даваше най-много и най-хубаво ядене на обяд.

През следващата година започнах работа, пак първоначално като общ работник, в зидаромазаческа бригада към Строително монтажния комбинат в Елхово.

-□А кога се премести да живееш в Стара Загора?

- Към края на същата година. Преместих се и то не как да е, а самият генерал Стойчев ми смени работното място. Един ден, помня, че работехме в село Голям манастир, дойде неговият джип и заедно с няколко други колеги ни докара да работим в Стара Загора. Ей тъй, взе ни направо от обекта.

-□И колко време беше строителен работник?

- В строителството работих до 1965 г. По списък от предприятието бях предложен и получих Старозагорско жителство. Получих жителството, а още няхах паспорт и нямаше къде да ми го впишат.

- И през цялото това време ти си бил почти напълно сляп, така ли?

- Не, не е точно така. Отначало аз наистина виждах съвсем малко, но след известно време, след като заживях в града, ми направиха операция на окото и за голяма радост зрението ми чувствително се подобри. Най-сетне аз можех да видя първите букви, които се пишат по вестниците и книгите.

И тогава реших да продължа образованието си, но в ония дни във вечерните гимназии приемаха само много близки на партията хора и трябваше да отида в някоя фабрика, която да може да ме уреди. Ето защо напуснах строителството и започнах работа, пак като общ работник, в цигарената фабрика в Стара Загора. Там ме приеха за кандидат-партиен член и се записах във вечерна гимназия. А инак и там работа не липсваше. В продължение на три години всеки ден съм носил на гръб най-малко по един тон и половина хартия.

Имам много спомени от фабриката. Там отпразнувах двадесетия си рожден ден. По това време бях комсомолски секретар на цех картонажен, където работех. Дадох ми даже тридесет лева награда. Рожденият ден продължи вечерта в ресторанта при езерото, но лошото е, че на сутринта всички се озовахме в изтрезвителното. То добре, ама се оказа, че във фабриката нямало кой да пусне машините. Работата се разчула, стигнала до журналистите, та чак във вестниците писаха за това. Имаше един местен вестник, „Септември” се казваше, те най-много бяха написали. И всички викат, че аз съм бил най-виновен, защото моя рожден ден сме празнували. И пак лично директорът на фабриката ме повика, само че този път за да ме накаже с мърене. Така единия ден получих награда като първенец, а на другия наказание, но в живота често и това се случва. Буен бях, че май и до днес съм си такъв. Буен, но затова пък и много работех, та заради едното ми прощаваха другото.

- А кога се запознахте с Ванчето?

- Докато работех в цигарената фабрика ме споходи и едно голямо щастие. Там се запознах с най-хубавото момиче, което после стана моя съпруга. И така с Ванушка си живеем и до днес.

- А как се свърза със Съюза на слепите?

- Не знам дали го помниш, имаше в съюза един човек Васил Григоров, а неговата съпруга така Станка

беше от нашето село. От нея разбрах, че има такъв съюз, а другарят Григоров ми помогна да стана член. Това стана през 1970 г. След това, вече през 1971 г., постъпих на работа във филиала в село Богомилово

- Какво произвеждахте по това време?

- Филиалът беше към ПП „Успех“ Пловдив и произвеждаше твърди папки „Дело“. Започнахме голяма борба за оцеляване като се конкурирахме с филиала в Сливен, който също започна да произвежда такива папки. Уж борбата трябваше да бъде честна, но в нея важна роля играеха и печените агнета и мухабетите за ръководството, които умело уреждаше тогавашният ръководител на филиала в Сливен. □

Като награда за добрата ми работа получих възможност през следващата година да отида на почивка в Чехия, където се запознах и с други членове на нашия съюз. Като се върнах ме изпратиха във фабрика „Димитър Благоев“, откъдето трябваше да усвоим едно ново производство, а именно производството на тетрадки с мека подвързия. Изглежда, че много съм се харесал на ръководството на фабриката, защото накрая получихме като подарък една машина за линиране на тетрадките. Първоначално машината отиде в Пловдив, но успяхме да убедим ръководството на предприятието все пак да я даде при нас. Така ние започнахме да произвеждаме тетрадки, а папките оставихме на Сливен.

- И оттогава си все на това място?

- Да, наистина свързах живота си с нашата фабрика и едва ли има нещо в нея, което да не е минало през ръцете и главата ми. Първоначално работехме в една къща с много малки помещения, но през 1976 г. се преместихме в новата сграда, за която хората казваха, че приличала на плевня или по-точно на краварник. В нея ние продължихме усилията си за укрепване на филиала, като усвоихме и производството на тетрадки от по осемдесет и сто листа с твърда подвързия, Та покрай нашите тетрадки се реализираха и твърдите папки на Сливен.

- А кога започнахте да усвоявате и други производства?

- Вече през 1978 – 1979 г. Градев и Върбанов ми помогнаха да се свържа с ръководството на заводите „Арсенал“ в Казанлък.

Така през 1980 г. при нас започна производството на кабелажа за ел. детонатори. То беше много подходящо, защото в него можеха да работят хора със слабо зрение и дори напълно слепи. Поехме ангажимент пред „Арсенал“, че ще организираме производството в Казанлък и трябваше спешно да построим там наш филиал. Справихме се и с това. Усвоихме производството, като започнахме да произвеждаме по един милион детонатора на месец. По същото време се кооперирахме със Завод „Светлина“ и се включихме в тяхното производство.

Успяхме с всичко, с което се захващахме. Финансовите и производствените ни резултати бяха отлични и не случайно успяхме да превърнем филиала в самостоятелно предприятие.

- По-късно при вас започнаха да се работят инсталациите за „Лада“. Спомням си, че това производство първоначално беше установено в Успех София. Защо го прехвърлиха при вас?

- През 1987 г. от ПП „Успех“ София много се оплакваша, че са им пробутали губещо производство. Точно това бяха инсталациите, за които ме питаш. Не знам какво правеха в София, но при тях не успяха да ги изкарат на печалба.

На едно заседание на Централния съвет аз предложих да прехвърлят това производство при нас. Голям смях беше, голямо викане. “Те в София не могат да се справят, та вие от никаквото предприятие в Богомилово ли ще го направите?” Смях, смях, но ние си поехме работата. Работехме много стегнато и успяхме, макар че наистина беше много трудно. Трудно, защото по силата на някакво тогавашно решение крайният монтаж на кабелите и съответно износът им за Толиати се правеше от една фабрика в Елхово и именно те обираха каймака, а за нас оставаха трохичките. Това беше много несправедливо и неразумно. Към края на 1989 г. все пак прибрахме цялото производство и съответно износа при нас. Резултатите бяха страхотни. В началото на деветдесетте всички съюзни предприятия започнаха да изпитват много сериозни затруднения, а ние точно в този период получавахме хиляди долари печалба.

Това ни даде кураж да се решим да построим и втория жилищен блок в Богомилово, на който аз дадох строителната линия. Построихме и нова сграда на филиала в Хасково. □

Работехме много и печелехме много.

- Преди теб ръководител на предприятието беше Недко Баджаков. Как работехте с него?

- От самото създаване на филиала в Богомилово работата се ръководеше от Недко Баджаков. Той беше и първият директор на вече самостоятелното ПП „Успех“ Стара Загора. Аз се стараех да бъда най-първият и най-добрият му помощник, да бъда този, на който той винаги и за всичко да може да разчита. Лично на мен той ми е дал много, на много нещо ме е научил. За мен Недко беше не само началник, но и приятел, и по-голям брат. □

Много сме се смели, защото директорът даваше своите нареждания на този, който му се явяваше нещо като главен инженер – Георги Терзиев. Той пък нареждаше на началника на снабдяването – Георги Терзиев, или на Началника на производството – Георги Терзиев и така до не знам къде. Разбира се разрастването на работата и усложняването на управлението все пак наложи да увеличим ръководния състав. На длъжността главен инженер бе назначен г-н Огнян Джонов, а строително-ремонтните работи бяха поети от Филип Фотев. Трябваше все пак да заприличаме на предприятие с цялата му администрация.

Фабриката вървеше без грешка, но след това криво разбраната демокрация силно ни попречи. След няколко години на много успешно партньорство със заводите в Толиати, тази кооперация бе спряна. С годините намаляваха, докато накрая напълно бяха прекратени и заявките за ел. детонаторите от “Арсенал”.

- Кога и при какви условия ти поех ръководството на предприятието?

- През 1994 г. г-н Стайков експериментално ме изпрати да ръководя предприятието в Плевен. Задачата беше трудна, защото ставаше дума направо за съживяване на една вече неработеща фабрика. Не мога да ти опиша какво беше истинското състояние. В предприятието нямаше нито лев, а от друга страна то имаше големи задължения. Така или иначе, с помощта на финансови и човешки ресурси от „Успех“ Стара Загора, успяхме да го вдигнем на крака. Първоначално монтирахме и пуснахме една линия за производство на кроненкорки. В мъки и неволи успяхме и пазари да намерим, и работата потръгна. След това с г-н Стайков заклинихме там Павката Ангелов, да ми е жив и здрав, който си поех работата и досега чудесно се справя. □

В началото на 1995 г. Недко Баджаков се пенсионира и аз поех фабриката, вече като управител, без да има нито едно стабилно производство. □

Пазарите вече бяха лоши, конкуренцията жестока, и кажи речи трябваше отново да почвам от „А”. Пак се захванахме с производството на папки, блокчета, машинки за меки папки, подомиячки. През 1996 г. започнахме да произвеждаме и кашони. Започнахме ги само с един нов „Риц”, демек опитвахме се с трици маймуни да ловим, но то не става така. Въпреки всичко аз непрекъснато се опитвам да внедрявам някакво ново производство, за да можем да се задържим на пазара. А, че е трудно, трудно е. Конкуренцията и до ден днешен е жестока и в повечето случаи напълно нелоялна. □

През 1997 г. съвместно с една старозагорска фирма решихме да внедрим при нас производството на халва. Мъки, пазари, конкуренция, качество, и така продължаваме и до днес. За кратко време се опитвахме да се намесим и в хлебопекарството, но не можахме да издържим на конкуренцията. Цели десет години вече как робуваме, но все пак робуваме на самите нас. Като цяло много работа свършихме, но поради голямата конкуренция резултатите са много по-малко от положените усилия. Оцеляваме и продължаваме да оцеляваме, но докога ще успеем не ми е ясно. Сега вече дойдоха и специалните завишени изисквания на стандартите на Европейския съюз и нещата стават още по-трудни. С нашите помещения много трудно ще можем да отговорим на нарасналите изисквания към условията на труда. Решението е да построим нова фабрика, но затова – едно, че няма пари и друго, че силната конкуренция няма да ни позволи скоро да си върнем парите от направената инвестиция.

Продължаваме да правим кашони, но вече само по заявки на клиенти, като най-големият ни клиент е известната на всички фирма “Дерони”. Произвеждаме и за другите предприятия на съюза

- Нали все пак не искаш да ми кажеш, че през цялото време ти си се интересувал единствено и само от работата в предприятието?

- Не, разбира се! Покрай работата ми като стопански ръководител с удоволствие съм участвал и в най-различни културни и спортни мероприятия.

Помня много веселби, мухабети. Чествахме всички рождени дни на работещите в предприятието. Много работи сме организирали заедно с Велик Атанасов и Тошко Николов. На времето докато още бяхме филиал на Пловдив сме обиколили всички хижи в Родопите. Участвал съм и в турнири по голбал, в бягане с чували, дърпане на въже и какво ли още не.

Дълги години вече работим заедно с г-жа Дина Желева. Тя също израсна много и се доказва като един способен районен председател. Лично на мен неведнъж са ми предлагали да се заема и с организационна дейност, но аз все пак си предпочитам фабриката. Разбира се, с каквото мога, помагам на Дина и се надявам, че оценява моята помощ.

Имам много хубави спомени от ония богати години. Много ми е било и приятно, и смешно, когато другарката Вълчанова награждаваше отделни ръководители при отчитане на съревнованието. На тоя сто лева, на оня сто лева, а на Терзиев и на Бате Велик по двайсет. Е, двайсет, двайсет и като прибавим още по толкова от нас - големи мухабети ставаха. Аз лично съм много благодарен на Съюза на слепите за това, че ми беше дадена възможност да израсна и да се докажа, и като работник, и като ръководител. Поне за първите шейсет години мога да кажа, че съм живял пълноценно и интересно. Навсякъде, където съм бил, съм давал всичко, на което съм способен. За мен работата е над всичко и понякога съм се укорявал, че ощетявам най-близките си хора. Но и съпругата ми, и двете ми деца винаги са ме разбирали, и са ми били сигурна опора. Все пак щастлив съм, че имам добро семейство и заедно с Ванушка отгледахме и възпитахме две чудесни деца, и трябва да кажа, че живея много добре. Не мога от нищо да се оплача. А Съюзът на слепите помага и вярвам, че ще продължи да помага на всеки с каквото може.

Митко Грудев вече на шестдесет

Точно преди 20 години по идея на сп. „Зари” се подготвяше издаването на поетичен сборник, включващ творби на автори с нарушено зрение. За тази цел беше привлечен литературният критик Стефан Смирнов, който позиционира Димитър Грудев сред шестимата избраници за проектирания сборник. От двайсетината автори Стефан Смирнов отдели тези 6 съчинители на стихове и ги подреди така: Георги Братанов, Румяна Каменска, Владислав Кацарски, Атанас Статев, Димитър Грудев и Георги Чернев. Ръкописът беше консултиран и с професионалния писател Иван Коларов. За съжаление, многомесечният труд на няколко висококвалифицирани експерти и чиновници, ангажирани с подготовката на сборника, сякаш се оказа напразен, защото този ръкопис не се превърна в книга и не тръгна към очите, ушите и ръцете на чакащата го с нетърпение читателска аудитория. Изглежда са станали някои сериозни гафове при неговата подготовка. Сигурно е било за хубаво, защото появата на бял свят на такъв сборник може би щеше да се окаже поредната сегрегационна изцепка. Или пък пореден порив към самоизолация! А и тогава много се говореше за интеграция, за реална и тотална интеграция на невиждащите хора...

И Митко Грудев откликна през 1998 г. на световното движение „Всеки зрително увреден – автор на литературна книга”, може би за да удари едно рамо на психолога Алфред Адлер и неговата теория за свръхкомпенсацията. За печал или за радост на българския читател, засега е издадена само една-единствена книжка, включваща 24 творби в мерена реч. Почти веднага след нейното публикуване, професионален вокално-инструментален състав си харесва от нея сатиричното стихотворение „Боклук” и го прави текст на своя много популярна песен. И така Грудев се нарежда сред тези, за които Платон се произнася твърде двусмислено, да не кажа не съвсем ласкаво. За древногръцкия философ поетът е „леко и хвърковато същество, вдъхновено и обезумено”... Знае се, че други колеги на Митко по перо и увреждане са много по-продуктивни. Връстницата му Вили Гушева стяга вече пета поетична книга, Джийн Литъл – четиридесет и пета, а Елен Гутман – седемдесет и пета. Но съчинителят Грудев надали ще остане само с една книга след тези жестоки провокации от изброените по-горе негови колеги. Той вече усилено показва и белетристични текстове. Съчинил е 5-6 разказа, и някои от тях са публикувани в списания и литературни интернет-сайтове. Те са кратки, но са написани със завидно майсторство, доста атрактивно и закачливо. Само преди няколко месеца неговият разказ „Анабиоза” грабна тлъста парична награда и специална грамота от литературния конкурс, организиран от Пловдивската регионална организация на ССБ по случай нейната 60-годишнина.

Преди да стане публикуван и четен автор, Димитър Грудев има професионалната съдба на велик

американски писател. Още от детско - юношеска възраст той е селскостопански работник в своето родно село Голям дол, 6 години учителства в Родопите и в родния си Старозагорски край, 2 години е турбокомпресорист в долината на голямата химия, 3 години работи като електромонтажник в „Успех - Варна”, 24 години масажира гостите на варненските курорти. Като учител е отличаван със специални награди и звания. Немалкото му немскоезични пациенти с благодарност си спомнят за неговото професионално усърдие и за лъчезарния му характер. Стотици дами и господа от Германия и Австрия познават неговото изключително майсторство и телата им имат вероятно съвсем свежи спомени от перфектните докосвания на неговите ръце. Години наред те са негови редовни пациенти и щедро възнаграждават старанието на изумителния рехабилитатор.

На 9 февруари т.г. Митко навърши 60. Въпреки зрителното си и слухово увреждане, той с целия си досегашен живот, с много успешните си занимания с рисуване на младини, и със своите професионални и арт постижения дава нови аргументи на теорията за свръхкомпенсацията. Освен като автор на текстове в мерена и немерена реч, ние го познаваме като вдъхновен рецитатор на чужди и свои стихове, активен участник в художествената и спортна самодейност на ССБ и НАСГБ, запален планинар и отявлен почитател на пешеходния туризъм. Повече от 2 десетилетия той е и активен сътрудник на списание „Зари”. Около 7 години Митко Грудев бе и един от най-дейните сътрудници на говорещото „Литературно списание”, несменяем член на неговия Редакционен съвет, неуморен негов пропагандатор и разпространител.

До всеки успял мъж стои винаги една жена. Митко не прави изключение от това правило. До него и с него плътно стои вече 4 десетилетия неговата съпруга Елена. Тя е негова муза и опонент, секретарка и асистент, шофьор и таен съветник, главен градинар и старши дизайнер на тяхното фантастично обиталище, готвачка и камериерка. □

Кръглите годишнини обикновено са повод за равносметка. На везните най-често се слагат желаното и постигнатото. Макар и само с една книга, Митко Грудев има сериозни основания да бъде силно удовлетворен от постигнатото досега в живота. Да му пожелаем и ние крепко здраве, висококачествена съчинителска продукция и много публикации! И разбира се, поне още една литературна книга!!!

Ангел СОТИРОВ

Стихове на поета Димитър Грудев

ПРИКАЗКА ЗА ЗЕМЯТА И НЕЙНИЯ НЕРАЗУМЕН СИН

В мъки родилни земята се мята.
С шеметна скорост тя се върти.
Какъв ли отрок ще роди?
Лека-полека за няколко века
роди се Човека.
Главата – красива, профилът – фин.
Земята щастлива родила е син.
С разума не е нещо добре,
но ще поумнее, щом порасте.
С огън играта обичат децата.
И детето - човек изгори
уж на шега цветя, треви и гори.
Земята се вайка, дори се гневи,
но нали си е майка,
на своята рожба лудорията прости.
И своите рани покри
с гъсти зелени гори.
Минават се бързо век подир век,
порасна детето-човек, възмъжа.

И по мъжки доволен потрива ръце,
а в погледа – злоба,
жестокост и алчност
Човекът убива, пали, руши.
Вразуми се, човече, и спри!
Настръхна горката земя
и повдигна силна ръка.
Но спря.
Своя син да накаже, тя пак не посмя.
Тогава човекът реши:
"Земята трябва да се промени!"
Запратя ръкави. Огромни заводи строи.
В небето високи комини заби...
И... земята се промени.
Умряха реки, дървета и птици.
Не! Не вярвам Земята това да прости!

КОПНЕЖ

Искам всеки миг да чувствам
твоео дихание,
топлата ти нежна плът,
която ме опива
с мириса на разорана нива.
Искам аз като сеяч във нея
семето на радост и любов да сея.
Искам устните ти да целувам
до премала.
Обезумял от обич
да потъна в синевата на очите ти,
да повтарям до полуда:
искам те, искам те,
искам те още.
Обичам те!

ПРОГНОЗА

Бутилката от нежни пръсти завъртяна
внезапно спира своя танц.
Отворът се насочва към гърдите ми
като дулото на автомат.
Две горчиви устни
се впиват сладострастно в моите.
А от синия екран
гласът на седмичния коментатор:
"Войната продължава,
ранени и убити, свалени самолети."
И отново отворът на шишето,
две горчиви устни,
гъст цигарен дим
и гласът от синия екран:
"Утре времето ще бъде слънчево.
Денят ще бъде хубав!"

